

Любичева Ольга Александрівна,
доктор географічних наук, професор
Сировець Сергій Юрійович,
кандидат географічних наук, доцент
Урбанська Діана Станіславівна

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна,
e-mail: loa13@ukr.net
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ, Україна

ТУРИЗМ В СИСТЕМІ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ

Мета. Охарактеризувати напрями транскордонного співробітництва України в сфері рекреації і туризму. Дослідженням проблематики прикордонного, а також транскордонного співробітництва, присвячено достатньо багато публікацій як зарубіжних, так і вітчизняних авторів переважно економічного і правового змісту, які здебільшого спрямовані на соціально-економічний аналіз діяльності євро регіонів і оцінку ефективності транскордонного співробітництва та організаційно-управлінського і правового механізмів удосконалення цієї діяльності.

Методика полягала в обробці зібраного авторами літературного та статистичного матеріалу з прикордонного і транзитного руху як складових експортно-імпортних відносин в сфері подорожей та їх інфраструктурного забезпечення, а також формування та просування туристичного продукту, сформованого для ознайомлення з прилеглими українськими етнічними землями.

Наукова новизна. Запропоновано нові підходи до розгляду транскордонного співробітництва в сфері туризму і рекреації через призму транскордонного співробітництва України з країнами-сусідами. Прикладом розвитку транскордонної співпраці може бути представлена розробка транскордонного туру між Верховинським районом Івано-Франківщини і Марамуреським жудцем Румунії на Мармарошині. Одним зі шляхів активізації міжнародного туризму вбачається використання трансграничних природно-рекреаційних і історико-культурних, особливо етнографічних, ресурсів шляхом формування комплексного туристичного продукту в сегменті пізнавального туризму.

Результати. Охарактеризовано забезпеченість державного кордону України пунктами пропуску і контролю, а також виконано регіональний аналіз основних країн-партнерів України на ринку туристичних послуг, розроблена технологічна карта туристського маршруту «Від Верховини, оповитої легендами, до вражаюче казкового Марамурешу».

Практична значимість полягає у зверненні уваги на можливості транскордонного співробітництва України з країнами-сусідами, особливо на західному кордоні, зі спільного використання прикордонних територій з метою розвитку рекреаційної діяльності і туризму. Транскордонне співробітництво в сфері рекреації і туризму передбачає спільне використання прикордонних територій з рекреаційно-туристичною метою. Сюди можна включати прикордонний туристичний рух, транзитний рух через пункти пропуску і організацію турів по прикордонних етнічних українських землях.

Ключові слова: туризм, транскордонне співробітництво, пункти перетину кордону, імпорт і експорт в сфері подорожей.

Любичева Ольга Александровна,
доктор географических наук, профессор
Сыровец Сергей Юрьевич,
кандидат географических наук, доцент
Урбанская Диана Станиславовна

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, г. Киев,
Украина, e-mail: loa13@ukr.net
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, г. Киев,
Украина
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, г. Киев,
Украина

ТУРИЗМ В СИСТЕМЕ ТРАНСГРАНИЧНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА УКРАИНЫ

Цель. Охарактеризовать направления трансграничного сотрудничества Украины в сфере рекреации и туризма. Исследованием проблематики пограничного, а также трансграничного сотрудничества посвящено достаточно много публикаций как зарубежных, так и отечественных авторов преимущественно экономического и правового содержания, которые в основном направлены на социально-экономический анализ деятельности евро регионов и оценку эффективности трансграничного сотрудничества и организационно-управленческих и правовых механизмов усовершенствования этой деятельности.

Методика заключалась в обработке собранного авторами литературного и статистического материала по приграничному и транзитному движению как составляющих экспортно-импортных отношений в сфере путешествий и их инфраструктурному обеспечению, а также формирования и продвижения туристского продукта, сформированного для ознакомления с прилегающими украинскими этническими землями.

Научная новизна. Предложены новые подходы к рассмотрению трансграничного сотрудничества в сфере туризма и рекреации через призму трансграничного сотрудничества Украины со странами-соседями. Примером развития трансграничного сотрудничества может быть предлагаемая разработка трансграничного

тура между Верховинского района Ивано-Франковской и Марамуреским жудцом Румынии на Мармарошине. Одним из путей активизации международного туризма усматривается использования трансграничных природно-рекреационных и историко-культурных, особенно этнографических, ресурсов путем формирования комплексного туристического продукта в сегменте познавательного туризма.

Результаты. Охарактеризованы обеспеченность государственной границы Украины пунктами пропуска и контроля, а также выполнено региональный анализ основных стран-партнеров Украины на рынке туристических услуг, разработана технологическая карта туристского маршрута «От Верховины, увитой легендами, до поразительно сказочного Марамуреша».

Практическая значимость заключается в обращении внимания на возможности трансграничного сотрудничества Украины со странами-соседами, особенно на западной границе, по совместному использованию приграничных территорий с целью развития рекреационной деятельности и туризма. Трансграничное сотрудничество в сфере рекреации и туризма предусматривает совместное использование приграничных территорий с рекреационно-туристической целью. Сюда можно включать пограничный туристическое движение, транзитное движение через пункты пропуска и организацию туров по пограничным этническим украинским землям.

Ключевые слова: туризм, трансграничное сотрудничество, пункты пересечения границы, импорт и экспорт в сфере путешествий.

UDC 338.48+ 339.92(477)

<https://doi.org/10.17721/2308-135X.2020.57.9-16>

Liubitseva Olha Olexandrivna,
Doctor of Geographical Sciences, Professor
Syrovets Sergey Yurevich,
Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor
Urbanska Diana Stanislavovna

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine,
e-mail: loa13@ukr.net
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

TOURISM IN THE SYSTEM OF CROSS-BORDER COOPERATION OF UKRAINE

Goal. Describe the areas of cross-border cooperation of Ukraine in the field of recreation and tourism. Many publications of both foreign and domestic authors, mainly of economic and legal content, are devoted to the study of cross-border and later cross-border cooperation. activities.

The method consisted of processing the literary and statistical material collected by the authors on border and transit traffic as components of export-import relations in the field of travel and their infrastructure, as well as the formation and promotion of tourist products formed to get acquainted with neighboring Ukrainian ethnic lands.

Scientific novelty. New approaches to the consideration of cross-border cooperation in the field of tourism and recreation through the prism of cross-border cooperation of Ukraine with neighboring countries are proposed. An example of the development of cross-border cooperation is the development of a cross-border tour between the Verkhovyna district of Ivano-Frankivsk region and the Maramures district of Romania in the Marmara region. One of the ways to intensify international tourism is the use of cross-border natural and recreational and historical and cultural, especially ethnographic, resources through the formation of a comprehensive tourism product in the segment of cognitive tourism.

Results. The provision of the state border of Ukraine with checkpoints and control is described, as well as a regional analysis of the main partner countries of Ukraine in the market of tourist services, developed a technological map of the tourist route "From Verkhovyna, shrouded in legends, to the impressive Maramures."

The practical significance lies in paying attention to the possibilities of cross-border cooperation of Ukraine with neighboring countries, especially on the western border, on the joint use of border areas for the development of recreational activities and tourism. Cross-border cooperation in the field of recreation and tourism involves the joint use of border areas for recreational and tourist purposes. These can include border tourist traffic, transit traffic through checkpoints and the organization of tours in the border ethnic Ukrainian lands.

Key words: tourism, cross-border cooperation, border crossing points, imports and exports in the sphere of travel and tourism

Актуальність. Інтеграційні процеси, притаманні глобалізованому світу на постіндустріальній фазі цивілізаційного розвитку, змінили значення і роль кордонів: з лінії розмежування кордон перетворюється в зону співробітництва. Ознакою цього процесу є формування євро регіонів, що є «юридично закріпленою формою транскордонного регіонального співробітництва між територіальними громадами або органами державної влади прикордонних регіонів кількох держав зі спільним кордоном» [4]. Це транскордонне співробітництво регулюється Європейською рамковою конвенцією про транскордонне співробітництво територіальних утворень та їх органів урядування (Мадрид, 1980) та Європейською хартією місцевого самоврядування (1985). Транскордонне співробітництво спрямоване на формування спільної інфраструктури, створення сприятливих умов для розвитку туризму і рекреації, охорони навколишнього природного середовища, на всебічний розвиток прикордонних територій, які тривалий час сприймалися в

державою як периферійні, але за даних умов можуть перетворитися на центри соціально-економічного розвитку завдяки спільним зусиллям країн-сусідів. Україна ратифікувала Європейську рамкову конвенцію 1993 р. і з того часу доєдналась до формування єврорегіонів, яких було створено 9 по всьому периметру державного кордону країни [8]. Таким чином, транскордонне співробітництво залишається актуальною проблематикою в багатьох галузях співробітництва, але особливо актуальне воно в сфері рекреації і туризму, оскільки туризм за своєю природою є локально-територіальним і активізація регіональних зусиль з розвитку співробітництва в сфері туризму тут має значні перспективи.

Ступінь дослідження проблеми. Дослідженням проблематики прикордонного, а пізніше – транскордонного співробітництва присвячено достатньо багато публікацій як зарубіжних, так і вітчизняних авторів переважно економічного і правового змісту, які здебільшого спрямовані на соціально-економічний аналіз діяльності єврорегіонів і оцінку ефективності транскордонного співробітництва та організаційно-управлінський і правовий механізми удосконалення цієї діяльності [8, с. 8-9]. Серед вітчизняних дослідників, які розглядали географічні аспекти, слід відзначити Мальську М., Луцишина П., Чмиря О., а туристичні аспекти транскордонного співробітництва розглядали Біль М., Василюх Н., Горб К., Бучко Ж., Кравців В. та інші.

Мета статті полягає у розгляді транскордонного співробітництва в сфері туризму і рекреації в широкому контексті транскордонного співробітництва України з країнами-сусідами задля виявлення сучасних тенденцій і напрямів на основі використання методів узагальнення, аналізу та синтезу аналітичної інформації, обробки відкритої статистичної інформації.

Вклад основного матеріалу. Транскордонне співробітництво в сфері рекреації і туризму передбачає спільне використання прикордонних територій з рекреаційно-туристичною метою. Сюди можна включати прикордонний туристичний рух, транзитний рух через пункти пропуску і організацію турів по прикордонних етнічних українських землях. Прикордонний туристичний обмін передбачає спрощений перетин кордону особами, які проживають не менше трьох років на території (до 30 км вглиб країни), яка прилягає до кордону з певною країною-сусідом. Через ці ж території, обладнані відповідною інфраструктурою, здійснюється й транзитний туристичний рух.

Україна має загальну протяжність державного кордону 6992,982 км, з яких 5637,982 км становить сухопутний кордон і 1355 км – морський. Морські кордони маємо з Росією, Грузією, Туреччиною і Болгарією, а сухопутні – з сімома європейськими країнами, з яких найдовший – з Росією на сході, на півночі з Білоруссю, на південному заході з Молдовою та Румунією, на заході з Польщею, Угорщиною та Словаччиною (табл.1).

Таблиця 1

Забезпеченість державного кордону України пунктами перепуску і контролю *

Країна-сусід	Протяжність сухопутного кордону, км	Кількість діючих пунктів перетину і контролю(станом на 01.01.2020 р.)
Польща	535	16
Словаччина	97	6
Угорщина	128	8
Румунія	601	10
Молдова	1202	54
Білорусь	1111	19
Росія	1944	14

* складена авторами за [2]

Перетинання державного кордону країни, відповідно до Закону України «Про державний кордон України», 1992 р. [1] здійснюється по шляхах сполучення залізничним, автомобільним морським, паромним, річковим, повітряним транспортом і пішки у пунктах пропуску – «це спеціально виділена територія на залізничних та автомобільних станціях, у морських і річкових портах, аеропортах (аеродромах) з комплексом будівель, споруд і технічних засобів, де здійснюються прикордонний, митний та інші види контролю і пропуск через державний кордон осіб, транспортних засобів, вантажів та іншого майна» (ст.9. ЗУ) [1] .

За даними Держприкордонслужби України [2], з 2014 р., коли обсяги пропускних операцій порівняно з попереднім 2013 р. впали у 1,4 рази, в подальшому (до початку карантинних заходів, пов'язаних з пандемією COVID-19) вони збільшувались в середньому на 2% за рік, досягнувши у 2019 р. 102, 3 млн. осіб і 17,3 млн. од. транспорту. Найбільше пропускних операцій припадає на повітряний транспорт (понад 20%), а серед наземних перетинів основний потік серед 7 країн-сусідів

припадає на Польщу (21%), Молдову (11%), Росію (10%) та Угорщину (8%), сумарна частка яких становить 50% від загального обсягу перетинів. У потоці осіб, що перетинають державний кордон України, виїзний і в'їзний потоки рівноцінні за обсягами і 2/3 цього потоку становлять українці. У пропускних операціях щодо транспортних засобів практично аналогічна картина. За 10 місяців 2020 р. потік осіб, що перетнули державний кордон України, скоротився майже у 3 рази, що характеризує результат тотального запровадження карантинних заходів і опосередковано свідчить про обсяги діяльності індустрії туризму, оскільки саме туристи становили більшість в потоці перетину кордону. У аналітичному році з туристів, яких обслуговували туроператори, 90,1% припадає на виїзний (закордонний) потік і тільки 1,42% - на обслуговування в'їзного потоку, // (ukrstat.org) хоча основна частина поїздок, особливо у сусідні країни, фіксується як приватні, тобто самостійно організовані, аналогічно організується й внутрішній туризм. Нажаль, з офіційної статистики неможливо встановити обсяги транскордонної взаємодії загалом і з туристичною метою зокрема, однак загальна туристична статистика дає підстави стверджувати, що найбільші туристичні обміни здійснюються між сусідніми країнами [6] і ця тенденція є стійкою в часі [5].

Пункти перетину кордону, розташовані безпосередньо на кордоні, і пункти контролю, розташовані в транспортних вузлах (в аеропортах, на вокзалах, морських портах) є «воротами» в країну, є тими елементами як транспортної, так і митної інфраструктури, які свідчать про соціально-економічний розвиток країни, а організація їх діяльності – про відкритість країни до зовнішніх комунікацій, в тому числі в сфері рекреації й туризму. Тому ці елементи інфраструктури мають відповідати за рівнем свого обладнання і облаштування європейським нормам, щоб забезпечувати відповідний режим перетину кордону як в технічному, так і в організаційному плані. До облаштування пунктів перетину кордону (ППК) відноситься не тільки облаштування території самого ППК, а й прилеглої території, в т.ч. під'їзних шляхів. Тут слід зазначити, що за останні роки Україна багато зробила для облаштування ППК як в технічному сенсі, так і в сенсі облаштування прилеглої території і під'їзних шляхів, хоча це питання залишається проблемним, оскільки далеко не на всіх ППК рівень розвитку інфраструктури однаково задовільний.

Таблиця 2

Основні країни-партнери України на ринку туристичних послуг (2019 р.)*

Основні країни-експортери і імпортери туристичних послуг	% в загальному обсязі експорту послуг, пов'язаних з подорожами (понад 1,0)	% в загальному обсязі послуг, пов'язаних з подорожами
Білорусь	6,6	1,7
Єгипет	2,8	10,0
Ізраїль	4,1	0,4
Індія	18,8	0,2
Італія	1,7	1,6
Китай	3,1	0,3
Кіпр	1,7	12,4
Марокко	5,4	0
Німеччина	1,8	1,4
Польща	3,1	1,8
Молдова	3,0	0,1
Російська Федерація	1,3	1,2
Велика Британія	3,3	4,9
США	4,3	0,5
Туреччина	3,2	31,5
Туркменістан	4,8	0
Франція	1,4	0,8

*)складено авторами за [3]

За останні роки обсяги експортно-імпортних операцій України мають тенденцію до зростання з від'ємним зовнішньоторговельним балансом, хоча імпорт незначно перевищує експорт товарів і послуг, збільшується й кількість суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності (переважно за рахунок імпортерів). Експортно-імпортні операції в сфері послуг мають кращі показники, ніж у торгівлі товарами: якщо в торгівлі товарами коефіцієнт покриття імпорту експортом становить 0,82, то в сфері торгівлі послугами – 2,25 (2019 р.) і в торгівлі послугами ми маємо позитивний зовнішньоторговельний баланс.

Послуги, пов'язані з подорожами, в структурі експортно-імпортних відносин України становлять всього 2,1 %, але, якщо до них додати послуги повітряного хоча б транспорту, який забезпечує 2/3 туристичних подорожей (це 15,6%) та рекреаційні послуги з забезпечення відпочинку, оздоровлення та лікування (0,1%), то приблизно 12-13% може припадати на послуги, пов'язані з діяльністю індустрії туризму. Переважання виїзного туризму над в'їзним висвітлюється в статистичних даних як зростання імпорту послуг, пов'язаних з подорожами, і ця тенденція, до коронавірусу, мала значні темпи зростання (в середньому 3%/рік).

Лідером з експорту послуг є м.Київ (26,8% від загального експорту послуг) зі значним «відривом» від наступного регіону-експортера Одеської (5,2%) та Львівської (3,9%) областей, а от частка в імпорті послуг столиці становить понад половину всього імпорту послуг (50,4%) [3].

З 24 країн, які є основними партнерами України на ринку послуг, пов'язаних із подорожами, 17 країн мають показник в експорті туристичних послуг понад 1,0% і в сумі становлять понад 70% в'їзного потоку (таблиця 2). Як туристи до України приїждять громадяни Індії, Марокко, Туркменістану, Китаю, однак вони не є туристами, а становлять основний контингент іноземних студентів, які навчаються у ЗВО країни. Значну частку в в'їзного експортного потоку Україна має за рахунок щорічного приїзду хасидів на святкування юдейського Нового року (Рош-га-Шана) до Умані та інших центрів паломництва хасидизму. Переважно з діловою метою приїждять туристи з розвинених країн Європейського Союзу та США. Зворотній потік до цих країн обумовлений також переважно діловими цілями. А от виключно з метою відпочинку українці відвідують Туреччину, Кіпр, Єгипет, які становлять в сумі майже 40% в'їзного імпортного потоку. Весь цей обсяг експортно-імпоротної діяльності в сфері подорожей забезпечують пункти перетину кордону і пункти контролю як основні елементи митної інфраструктури, що потребує відповідного логістичного забезпечення для їх ритмічної роботи [10; 11].

Ще одним напрямом регіональної співпраці в сфері туризму є організація спільного використання рекреаційно-туристичного потенціалу по обидва боки кордону для активізації туристичних обмінів. На кордоні з Польщею це – Підляшшя, Холмщина, Надсяння, Розточчя, Перемишлянщина; зі Словаччиною - Пряшівщина; з Румунією – Мармарощина. Про спільне використання ресурсів Розточчя ми вже писали [7; 12]. Зокрема, в Розточчі, де вже розвиваються активні форми рекреації, екологічний та різновиди пізнавального туризму на основі спільного використання природно-рекреаційних та історико-культурних ресурсів, задля подолання соціально-економічних проблем малих містечок та історичних сіл прилеглих регіонів авторами пропонувався розвиток: «1) активних видів і форм туризму, їх з'єднання у спільну мережу, особливо веломаршрутів; 2) розвиток мережі релігійних, зокрема, хасидських, маршрутів, які б з'єднали центри хасидизму України та Польщі; 3) формування етно-меморіальних маршрутів, які б демонстрували полікультурність регіону, їх поєднання з транскордонними міжнародними івентами, зокрема, фестивалями культур Розточчя» [7, с.80].

Ще одним прикладом розвитку транскордонної співпраці може бути пропонування розробка транскордонного туру між Верховинським районом Івано-Франківщини і Марамурським жудцем Румунії на Мармарощині.

Мармарощина – історична область Закарпаття, яка зараз поділяється на Північну, приналежну Україні, і Південну, приналежну Румунії. Про українство на цій території нагадують експонати етнографічного музею у м. Мармарош-Сигет, пам'ятки українського дерев'яного сакрального зодчества, що збереглися в окремих селах (наприклад, Архангельська церква в с.Рогоза) тощо. Однак туристичного продукту, який би пропагував дослідження українських етнічних земель, особливо в цій місцевості, практично немає. Звідси й пропозиція з розробки туру вихідного дня для невеликої групи молоді. Маршрут пролягає через пункт пропуску «Солотвино – Сігету Мармаціей». Аналіз діяльності даного пункту пропуску дає підстави визначити, що найзручнішими днями для перетину кордону є середа або четвер, оскільки саме у зазначені дні вихідний потік автотранспорту на даному ППК найменший, що скоротить час проходження митного контролю. У зворотному напрямку для в'їзду в Україну найвдалішим днем буде неділя або понеділок. Більше того, за актуальною інформацією, з 3 жовтня по 17 листопада паровий поїзд «Моканіта» курсує в четвер, п'ятницю, суботу, неділю, починаючи з 9:00 ранку. Тож, очевидно, що найкращим днем для початку туру є середа. Корисні інтернет-сервіси під час планування часу перетину кордону: <https://dpsu.gov.ua/border> – онлайн камери спостереження на пунктах пропуску із сусідніми державами; <http://kordon.sfs.gov.ua> – інформація про час очікування в пунктах пропуску та черги на кордоні України. Для використання платних автомагістралей Румунії передбачена

купівля Rovinieta. Для легкових автомобілів масою менше 3,5 т її ціна становить 3 євро на 7 діб (на 1 день не видається). Варто нагадати, що для в'їзду до Румунії необхідно мати 50 євро на день, але не менше 500 євро на весь період перебування. Проте це не поширюється на жителів прикордонної зони [9].

Технологічна карта туристського маршруту «Від Верховини, оповитої легендами, до вражаюче казкового Марамурешу». Основні показники маршруту:

Вид маршруту: лінійний, організований, автомобільний

Термін подорожі (днів/ночівель): тур вихідного дня, 2 дні/1 ночівля.

Число туристів в групі: 7 осіб (через пункт пропуску «Солотвино-Сігету Мармаціей» можуть проїжджати автотранспортні засоби до 9 посадкових місць, включаючи місце водія); 1 гід зі знанням румунської мови

Загальна протяжність: 482 км

Цільова група споживачів: школярі, студенти чи батьки з дітьми

Таблиця 3

Програма обслуговування туристів за маршрутом

№	Назва DESTИНАЦІЇ/ туристичного підприємства	Адреса	Час прибуття в дестИНАЦІЮ	Час перебування на дестИНАЦІЇ	Відстань до наступної точки	Час переїзду до наступної дестИНАЦІЇ
1.	Національний природний парк «Верховинський»	вул. Печіще 3А, с. Верхній Ясенів, Верховинський р-н.	9:00	40 хв	9,8 км	15 хв
2.	Музей «Хата-стая»	вул. Жаб'євський потік, смт. Верховина, Івано-Франківська обл.	10:00	1 год	33 км	1 год
3.	Віадук у Ворохті	вул. Височана, смт. Ворохта, Івано-Франківська обл.	12:00	15 хв	38 км	45 хв
4.	Водоспад Труфанець	сmt. Ясіня, Рахівський р-н., Закарпатська обл.	13:00	30 хв	37 км	43 хв
5.	Географічний центр Європи	с. Ділове, Рахівський р-н., Закарпатська обл.	14:15	15 хв	140 м	1 хв
6.	Ресторан «Колиба-музей»	с. Ділове, Рахівський р-н., Закарпатська обл.	14:30	60 хв	40,8 км	50 хв
7.	С. Нижня Апша (Миколаївська церква та місцева архітектура)	с. Нижня Апша, Тячівський р-н., Закарпатська обл.	16:20	20 хв	8 км	15 хв
8.	База відпочинку «Ельдорадо» (вечеря та сніданок на базі)	с. Солотвино, Тячівський р-н., Закарпатська обл.	17:00	ночівля	4,6 км	12 хв
9.	Пункт перетину кордону «Солотвино-Сігету Мармаціей» (заправка автомобіля)	с. Солотвино, Тячівський р-н., Закарпатська область	7:00	40 хв	61 км	1 год 12 хв
10.	Туристичний маршрут вузькоколійкою «Моканіта» в долині «Вазер» протяжністю 50 км (обід в потязі)	м. Вишово-Вижне, повіт Марамуреш, Румунія	9:00	4 год	43 км	49 хв
11.	Монастир в с. Бирсана	с. Бирсана, жудець Марамуреш, Румунія	14:00	1 год	21 км	26 хв
12.	Музей жертв політичних репресій в Сігету-Мармаріцей	м. Сігіт, жудець Марамуреш, Румунія	15:30	1 год	19 км	22 хв
13.	«Веселий цвинтар»	с. Сепинца, жудець Марамуреш, Румунія	17:00	1 год	19 км	24 хв
14.	Пункт перетину кордону «Сігету-Мармаріцей-Солотвино» (заправка автомобіля)	м. Сігіт, жудець Марамуреш, Румунія	18:00	40 хв	148 км	3 год 20 хв
15.	Національний природний парк «Верховинський»	вул. Печіще 3А, с. Верхній Ясенів, Верховинський р-н.	22:00	-	-	-

Таблиця 4

Розрахунок витрат для туру на 7 осіб (студентів) без ПДВ:

Автомобільне страхування: «Зелена картка» для авто місткістю до 9 чоловік з водієм включно; маршрут не проходить по платній дорозі	673 грн
Витрати на пальне (відстань: 468 км; витрати палива: 10, 6 л/км; ціна палива: 27,8 грн)	1420 грн
Оплата «Rovientu» для платних доріг	80 грн
Страхування	292 грн*7 грн=2044 грн
Екскурсія в музей «Хата-стая»	20 грн*8=160 грн
Обід в ресторані «Колиба-музей»	100 грн*9=900 грн
Вечеря на базі відпочинку «Ельдорадо»	60грн*9=540 грн
Ночівля на базі відпочинку «Ельдорадо»	100грн*9=900 грн
Сніданок на базі відпочинку «Ельдорадо»	70 грн*9=630 грн
Туристичний маршрут ліською вузькоколійкою «Моканіта» з включеним обідом (24,96 євро для дорослих та 22,66 євро для студентів (до речі, для школярів ціна становить 17,83 євро, для пенсіонерів – 22,66 євро)	24,96євро*1+22,66євро*7=183,58євро=4852 грн
Екскурсія до Музею жертв політичних репресій в Сігету-Мармаріцей	34 грн (6 лей)*8=272 грн
Вхід до «Веселого кладовища»	28 грн (5 лей)*8=224 грн
Загальна сума	673грн+1420грн+80грн+2044грн+160грн+900грн+540грн+900грн+630грн+4852грн+272грн+224грн= 12695 грн
Сума на 1 людину	1814 грн

Вартість ПДВ: 12695грн*20%=2539 грн

Прибуток турфірми: 12695грн*7%=888,65 грн

Сума на 7 осіб з ПДВ: 12695+2539+888,65=16123 грн;

Вартість на одну людину з ПДВ: 2303 грн.

У ході розробки було проведено дослідження серед студентської молоді щодо програми і вартості пропонованого туру. Відповідно отриманого результату: за дану пропозицію у 2,3 тис.грн. за тур вихідного дня готові заплатити 66,3% опитаних з 104 респондентів (рис.1).

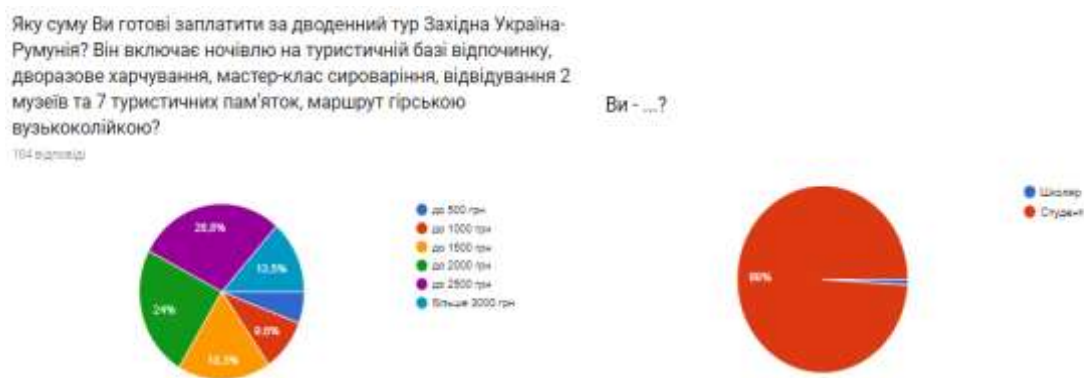

Рис. 1. Сума, яку готова заплатити молодь за дводенний тур

Даний тур належить до пізнавальних, має ознайомчий характер з етнічними українськими землями, які знаходяться зараз на румунській території. Він може бути запропонований як українській, так і румунській молоді. Для промоції даної пропозиції варто створити додаток транскордонних маршрутів із багатомовним аудіосупроводом (на прикладі додатку «Відвідай Івано-Франківськ»), де цікаво подана інформація доповнюється «історично-природним гомоном»: звук трембіти, цимбалів, гірської річки, відлуння карпатських крутосхилів і пропонувати його через комунальні ТЩ або інформаційні термінали.

Висновки. Транскордонне співробітництво України з країнами-сусідами, особливо на західному кордоні, зі спільного використання прикордонних територій з метою розвитку рекреаційної діяльності і туризму є перспективним напрямом як розвитку туризму, так і зовнішніх зв'язків в усій їх різноманітності. З країнами-сусідами ми маємо не тільки зовнішні кордони, які тривалий час роз'єднували населення, що має спільне коріння, а й спільну історію, яку варто відроджувати. Одним зі шляхів активізації міжнародного туризму вбачається використання трансграничних природно-рекреаційних і історико-культурних, особливо етнографічних, ресурсів шляхом формування комплексного туристичного продукту в сегменті пізнавального туризму.

Список використаних джерел:

1. Закону України «Про державний кордон України», 1992 р. // (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1992, № 2, ст. 5) [електронний ресурс] режим доступу: [Про державний кордон України | від 04.11.1991 № 1777-XII \(rada.gov.ua\)](#)
2. Державна прикордонна служба України // офіційний сайт . [електронний ресурс] режим доступу: [dpsu.gov.ua](#)
3. Зовнішня торгівля України. Статистичний збірник. – К., Державна служба статистики України, 2020.- с.166 – . [електронний ресурс] режим доступу: [Збірник 2019.xls \(ukrstat.gov.ua\)](#)
4. Енциклопедія історії України, Т.3 – Інститут історії України – [електронний ресурс] режим доступу: [ЄВРОРЕГІОН \(history.org.ua\)](#).
5. Король О.Д. Міжнародні туристичні потоки: суспільно-географічні аспекти формування та геопросторовий розподіл: монографія /О.Д.Король.-Чернівці: Чернівецький нац.ун-т ім. Ю.Федьковича, 2018.-512 с.
6. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти): монографія /О.О.Любіцева.-К.: «Альтерпрес»,2002.- 436с.
7. Любіцева О. О. Войцеховський К., Зінько Ю.В., Кочеткова І.В. Транскордонне співробітництво з туризму на Розточчі [електронний ресурс] / О. О. Любіцева, К. Войцеховський, Ю. В. Зінько, І. В. Кочеткова // Географія та туризм. - 2018. - Вип. 44. - С. 68-80. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2018_44_9](#)
8. Мікула Н.А., Толкованов В.В. Транскордонне співробітництво. Навч.посібник – К., видавництво «Крамар», 2011.- 259 с. [електронний ресурс] режим доступу: [Book_Tmskordonne_final.indd \(slg-coe.org.ua\)](#)
9. Міністерство закордонних справ України [електронний ресурс] – Режим доступу: [https://mfa.gov.ua/ua/consular-affairs/travel-advice/111-ro](#)
10. Смирнов І.Г. Логістика туризму: навч.посібник /І.Г.Смирнов.-К.:Знання, 2009.-444 с.
11. Смирнов І.Г. Митна логістика: картографічний аспект [електронний ресурс] режим доступу: [24.pdf \(maptimes.inf.ua\)](#)
12. Смирнов І.Г., Любіцева О.О., Белоусова Н.В. Польське Розточчя: потенціал українсько-польської співпраці у сфері рекреації та туризму / Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Серія Географія №1/2 (76/77) 2020.-К.: ВПЦ «Київський університет», с.23-30

References:

1. The law of Ukraine «On the State Border of Ukraine», 1992 // (Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine (VVR), 1992, № 2, p. 5) [electronic resource] access mode: About the state border of Ukraine from 04.11.1991 № 1777-XII ([rada.gov.ua](#))
2. State Border Guard Service of Ukraine // official site. [electronic resource] access mode: [dpsu.gov.ua](#)
3. Foreign trade of Ukraine. Statistical collection. - Kyiv, State Statistics Service of Ukraine, 2020.- p.166 -. [electronic resource] access mode: Collection 2019.xls ([ukrstat.gov.ua](#))
4. Encyclopedia of the History of Ukraine, Vol. 3 - Institute of History of Ukraine -. [electronic resource] access mode: EUROREGION ([history.org.ua](#)).
5. Korol O.D. International tourist flows: socio-geographical aspects of formation and geospatial distribution: monograph / O.D Korol.- Chernivtsi: Chernivtsi National University. Yu. Fedkovich, 2018.-512 p.
6. Lyubitseva O.O., Market of tourist services (geospatial aspects): monograph / O.O. Lyubitseva.-K. : "Alterpress", 2002.- 436p.
7. Lyubitseva O.O., Wojciechowski K., Zinko Y.V., Kochetkova I.V. Cross-border cooperation in tourism in Roztochchi [electronic resource] / O.O. Lyubitseva, K. Wojciechowski, Yu.V. Zinko, I.V. Kochetkova // Geography and Tourism. - 2018. - Vip. 44. - P. 68-80. [electronic resource] access mode: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/gt_2018_44_9](#)
8. Mikula N.A., Tolkovanov V.V. Cross-border cooperation. Textbook - K. : Kramar Publishing House, 2011.- 259 p. [electronic resource] access mode: [Book_Tmskordonne_final.indd \(slg-coe.org.ua\)](#)
9. Ministry of Foreign Affairs of Ukraine [electronic resource] - access mode: [https://mfa.gov.ua/ua/consular-affairs/travel-advice/111-ro](#)
10. Smirnov I.G. Logistics of tourism: textbook / I.G. Smirnov.-K.:Knowledge, 2009.-444 p.
11. Smirnov I.G. Customs logistics: cartographic aspect [electronic resource] access mode: [24.pdf \(maptimes.inf.ua\)](#)
12. Smirnov I.G., Lyubitseva O.O., Belousova N.V. Polish Roztocze: the potential of Ukrainian-Polish cooperation in the field of recreation and tourism / Bulletin of the Taras Shevchenko National University. Series Geography №1 / 2 (76/77) 2020.-K. : VPC "Kyiv University", p.23-30

Надійшла до редколегії 01.10.2020